

Streszczenie rozprawy doktorskiej pt.:

**Ryzyko związane z upiększaniem ciała
w percepcji studentek kosmetologii.
Rekomendacje dla kształcenia zawodowego**

Dążenie ludzi do bycia pięknym i atrakcyjnym nie jest zjawiskiem nowym, jednak w ostatnich latach przybrało ogromne rozmiary. Współcześnie można obserwować trendy socjobehawioralne, które piękno ludzkiego ciała przedkładają ponad inne wartości. Szczególnie w mediach promowany jest styl życia, w którym wygląd zewnętrzny postrzegany jest jako klucz do sukcesu osobistego i zawodowego. Wiąże się to z przyzwoleniem na modyfikowanie tego, czym człowieka obdarzyła natura. Stało się to podstawą rozwoju potężnego przemysłu „poprawiania urody”. Nastąpił rozwój dyscyplin nauki związanych z wykonywaniem zabiegów upiększających, jak kosmetologia czy estetyka medyczna. Kosmetolodzy, dermatolodzy czy chirurdzy estetyczni, dając szansę na młodszy, atrakcyjniejszy wygląd, odgrywają znaczącą rolę w życiu milionów osób, szczególnie młodych. Młodzi ludzie są bardzo podatni na obecny w mediach kult piękna. Aby sprostać społecznej presji bycia pięknym podejmują wiele zachowań ryzykownych związanych z poprawą atrakcyjności ciała, np. stosują restrykcyjne diety, nadmiernie się opalają czy poddają inwazyjnym zabiegom estetycznym.

Problem ryzyka związanego z wykonywaniem zabiegów upiększających jest często bagatelizowany w rozważaniach teoretyczno-empirycznych podejmowanych w obszarach pedagogiki zdrowia, zdrowia publicznego, edukacji zdrowotnej, medycyny czy kosmetologii. Wielu badaczy oraz praktyków wyraża opinię, że upiększanie ciała jest bezpieczne a korzyści przewyższają ryzyko. Jednak ingerencja w organizm, a taką jest zabieg upiększający, zawsze wiąże się z ryzykiem wystąpienia efektów niepożądanych lub powikłań z różnych kategorii oraz może powodować bezpośrednie lub odległe szkody zdrowotne.

Dlatego bardzo ważne jest kształtowanie wśród ludzi racjonalnych postaw wobec upiększania ciała, minimalizowanie zachowań ryzykownych, promowanie prozdrowotnego stylu życia oraz zwiększanie potencjału zdrowotnego w celu poprawy atrakcyjności fizycznej.

Aktualnie promocja zdrowia i edukacja zdrowotna przestają być zarezerwowane dla nauczycieli i zawodów medycznych: lekarzy czy pielęgniarek. Do roli edukatorów zdrowia, szczególnie w kontekście dbałości o ciało, przygotowani są również kosmetolodzy.

Podczas wykonywania zabiegów i udzielania porad kosmetologicznych ważne jest, w jaki sposób kosmetolodzy spostrzegają istotność ryzyka związanego z upiększaniem ciała. Zrozumienie wagi ryzyka może zachęcać kosmetologów do promowania racjonalnych, ostrożnych i odpowiedzialnych postaw wobec zabiegów upiększających.

Celem pracy była próba znalezienia odpowiedzi na trzy pytania:

1. Jak studentki kosmetologii spostrzegają istotność ryzyka związanego z zabiegami upiększającymi?
2. Jaki jest związek między percepcją ryzyka związanego z zabiegami upiększającymi a wybranymi czynnikami mogącymi wpływać na tę percepcję?
3. Jaka jest ocena dotychczasowych działań edukacyjnych uczelni w zakresie ryzyka związanego z upiększaniem ciała oraz jakie są potrzeby i oczekiwania edukacyjne studentek kosmetologii w tym zakresie?

Aby odpowiedzieć na te pytania przeprowadzono badania jakościowe i ilościowe. W badaniu jakościowym zbadano osiem 6-osobowych grup studentek licencjackich studiów kosmetologicznych. Zastosowano metodę zogniskowanych wywiadów grupowych. Zdobyta w badaniach fokusowych wiedza stała się podstawą do przeprowadzenia i analizy wyników badań ilościowych. W badaniu ilościowym zbadano 827 studentek studiów I stopnia trzech uczelni niepublicznych kształcących kosmetologów z Mazowsza, Pomorza i Śląska. Badaniu poddano studentki pierwszego i ostatniego semestru studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Zastosowano metodę sondażu ankietowego, z użyciem autorskiego kwestionariusza ankiety.

Ważniejsze wyniki

Na podstawie wyników badań ilościowych i jakościowych stwierdzono, że wzrost inwazyjności zabiegu upiększającego implikuje wzrost postrzegania ryzyka z nim związanego, jako poważnego. To oznacza, że z natury mniej inwazyjne zabiegi kosmetologiczne są postrzegane, jako bezpieczniejsze we wszystkich kategoriach ryzyka niż zabiegi estetyki medycznej.

Stwierdzono, że istnieje związek pomiędzy percepcją ryzyka a różnymi czynnikami. Największy wpływ na spostrzeganie ryzyka ma wiedza. Wiedza studentek jest kształtowana poprzez doświadczenia własne oraz zawodowe, jak też przez całokształt działań edukacyjnych prowadzonych na uczelni. Wraz ze wzrostem poziomu wiedzy rośnie percepcja ryzyka, jako poważnego. Jednak tylko 0,8% studentek prezentowało wysoki poziom wiedzy na temat ryzyka związanego z upiększaniem ciała. Odnotowano także przyrost wiedzy w toku kształcenia na studiach.

Zaledwie 8,8% studentek oceniło działania edukacyjne uczelni w zakresie ryzyka na wystarczającym poziomie – to wynik znacznie niższy od oceny działań edukacyjnych w zakresie upiększania ciała. Studentki czują się nieprzygotowane w zakresie informacji teoretycznych, umiejętności praktycznych oraz kompetencji społecznych. Szczególnie brakuje im odpowiedniego przygotowania psychologiczno-pedagogicznego koniecznego do projektowania i realizacji zadań związanych z informowaniem klientów o ryzyku oraz promowaniem postaw prozdrowotnych związanych z upiększaniem ciała.

Studentki zwróciły także uwagę na niedostatki w przygotowaniu kadr dydaktycznych do nauczania o ryzyku oraz bardzo małą ilość opracowań naukowych na temat ryzyka związanego z upiększaniem ciała. Większość studentek swoją wiedzę na ten temat czerpie najczęściej ze źródeł popularnych oraz mediów. 77,4% określiło potrzebę zdobywania wiedzy na temat ryzyka związanego z upiększaniem ciała, jako bardzo dużą lub raczej dużą. 60,0% oczekiwałoby nawet zmiany programu studiów w zakresie nauczania o ryzyku.

Wnioski i rekomendacje

Wyniki wskazują na potrzebę poprawy jakości kształcenia kosmetologów w zakresie ryzyka związanego z upiększaniem ciała. Konieczne jest podnoszenie poziomu przekazywanych informacji, umiejętności praktycznych a także kompetencji społecznych. Należy także zwrócić uwagę na przygotowanie kadr dydaktycznych do kształcenia uwzględniającego w większym zakresie ryzyko zabiegów upiększających. Bardzo istotne jest wskazywanie studentom rzetelnych i wiarygodnych źródeł informacji na temat upiększania ciała i związanego z tym ryzyka oraz wypracowanie standardów współpracy pomiędzy uczelniami i partnerami w zakresie praktycznej nauki zawodu.

Szkoły wyższe powinny dążyć do opracowania spójnego programu nauczania w zakresie ryzyka związanego z upiększaniem ciała tak aby promować racjonalny, unikający zbędnego ryzyka stosunek do zabiegów upiększających. Wdrożenie takiego programu nauczania podniosłoby wiedzę studentek w tym zakresie a w konsekwencji także i odbiorców usług upiększających.

Stworzone na podstawie wyników przeprowadzonych badań szczegółowe rekomendacje dla kształcenia kosmetologów, mogą posłużyć szkołom wyższym do konstruowania programów nauczania uwzględniających ryzyko związane z upiększaniem ciała. Mogą stać się także podstawą do kształcenia kosmetologów do roli świadomych tego ryzyka edukatorów zdrowia i urody. Rekomendacje mogą być także spożytkowane na potrzeby kształcenia przedstawicieli innych zawodów związanych z edukacją zdrowotną.